Památky zahradního umění
Garden Heritage Sites

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

Trója, zámecká zahrada, stav po rozsáhlých rekonstrukcích v 80. letech a po ničivé povodni roku 2002, foto 2013

Trója, chateau garden, after extensive reconstructions in the 1980s and damaging floods in 2002, photo 2013

Historické zahrady je nutné vnímat jako souborné komplexní památky. Vznikly záměrnou uměleckou, tvůrčí a řemeslnou činností a jejich zachování je závislé na kontinuální péči. Podstatnou část jejich struktury tvoří živé organismy, které je potřebné neustále obměňovat, a to při zachování tvůrčí myšlenky zakladatele. Jejich obnova a údržba proto vždy vyžaduje spolupráci odborníků mnoha profesí.

Památky zahradního umění mají mnoho různých typů a forem lišících se účelem založení, slohovou formou i rozsahem – klášterní nebo palácové zahrady, veřejné městské a lázeňské parky, pravidelné zahrady a krajinářské parky u reprezentačních zámeckých rezidencí. V souvislosti se soustředěnými výzkumy historických pramenů i terénních reliktů se v posledních desetiletích podařilo dokončit několik mimořádných památkových obnov, které snesou srovnání s evropskou a světovou úrovní oboru. Postupně se tak daří napravovat dědictví pustnoucích ploch bez stálé údržby i starších utilitárních či estetizujících úprav vytvářených bez vazby na historickou podobu daných území.

It is necessary to view historical gardens as collective complex monuments. They were created by purposeful art, creative and skilled activities and their preservation is dependent on continuous maintenance. A substantial part of their structure is formed by living organisms with the need of continuous replacement, bearing in mind the original creative thoughts of the garden's founder. Their renovation and maintenance always depend on joint efforts by many professionals from various fields.

Garden heritage sites are of many different types and forms, varying in purpose, style and scope - monastic or palace gardens, town or spa public parks, symmetrical gardens and landscaped parks at the representative castle mansions. In connection with concentrated research of historical sources and terrain relics, several extraordinary monumental restorations have been completed in recent decades, which can easily stand their ground on the European and world scale. Gradually, the succession of desolate areas without permanent maintenance of older utilitarian or aesthetic adjustments created without a link to the historical appearance of the given areas is being successfully managed.

Praha 1 – Malá Strana, zahrady pod Pražským hradem, v roce 1989 v nepřístupném, na mnoha místech havarijním stavu, k obnově docházelo postupně, na počátku 90. let navráceny do důstojné podoby barokní terasy Ledebourské a Malé Palffyovské zahrady, ve druhé polovině 90. let Velká Pálffyovská, Kolovratská a Malá Fürstenberská zahrada, v letech 2006–2008 rekonstruována rokoková Velká Fürstenberská zahrada včetně stabilizace teras, restaurování kašny a funkční úpravy vyhlídkového pavilonu

Prague 1 - Lesser Town, gardens below Prague Castle, in 1989 in inaccessible and in many places derelict state, renovations took place gradually, Ledeburg and the Small Palffy Gardens were returned to their former glory of Baroque terraces at the beginning of the 1990s, the Greater Palffy, Kolovrat and Fürstenberg Gardens were renovated in the second half of the 1990s, reconstruction of the Rococo Greater Fürstenberg Garden including stabilization of terraces, fountain renovations and functional treatment of viewing pavilion took place between 2006 and 2008

Praha, Velká Fürstenberská zahrada, pohled od jihozápadu, foto 2006; terasy v průběhu rekonstrukce, foto 2007; po rekonstrukci, foto 2008

Prague, Great Fürstenberg garden, south-west view, photo 2006; terraces during reconstructions, photo 2007; after reconstruction, photo 2008

Český Krumlov, zámecká zahrada, zahradní terasy rané barokního založení dotvářené rokokovou výzdobou a romantickou úpravou z 19. století, od roku 1992 součást světového kulturního dědictví UNESCO, od 90. let soustředěný odborný zájem Národního památkového ústavu spojený se systematickou obnovou původních prvků a experimentálním projektem rekonstrukce barokních festivit, v roce 1994 uvedena do provozu kontroverzní novostavba otáčivého hlediště, v letech 1996–1998 restaurována kaskádová fontána, v současnosti se připravuje projekt restaurování letohrádku Bellaria

Český Krumlov, castle garden, Early Baroque garden terraces with finishing touches of Rococo decorations and 19th century Romantic adaptation, on the UNESCO World Heritage List since 1992, since 1990s concentrated expert interests from the National Heritage Institute relating to systematic renovation of original artefacts and elements and experimental project of reconstructing Baroque festivities, controversial modernistic revolving theatre commissioned in 1994, cascading fountain restored between 1996–1998, project for restoration of the summer house Bellarie currently taking shape

Český Krumlov, zámecká zahrada, kaskádová fontána a dolní parter před rekonstrukcí, foto 1988; po restaurování a úpravách, foto 2018

Český Krumlov, castle garden, cascading fountain and lower parterre before reconstructions, photo 1988; after restorations and treatment, photo 2018

Český Krumlov, zámecká zahrada, letecký snímek otáčivého hlediště zasahujícího do osy zahrady v těsné blízkosti letohrádku Bellaria, foto 2012

Český Krumlov, castle garden, aerial view of the revolving theatre extending to the castle axis in close proximity to summer-house Bellaria, photo 2012

Český Krumlov, letecký pohled na celek zámecké zahrady, foto 2008

Český krumlov, aerial view of the castle gardens complex, photo 2008

Památky zahradního umění
Garden Heritage Sites

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

Kroměříž, Květná zahrada po dokončení obnovy, foto 2018
Kroměříž, Flower Garden after completion of renovations, photo 2018

Kroměříž, Květná zahrada, objekt Ptačnice před obnovou, foto 2011; po obnově, foto 2014
Kroměříž, Flower Garden, Ptačnice building (aviary) before renovations, photo 2011; after renovations, photo 2014

Kroměříž, zámecká Květná zahrada, raně barokní areál patřící mezi celosvětově nejvýznamnější zahradní díla, revitalizace v 50. letech 20. století, od roku 1998 na Seznamu světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO, v letech 2012–2014 obnova v rámci projektu Národního centra zahradní kultury s cílem přiblížit se k autentickému stavu areálu v době jejího vzniku, „znovu založený" Holandská a Pomerančová zahrada, oprava Ptačnice a jejího bazénu, rekonstrukce stavby Králičího kopce a dvojice oranžérií z poloviny 19. století, zahradnické zázemí nahrazeno moderním pěstebním skleníkem

Kroměříž, castle flower garden, Early Baroque complex of world-wide significance, revitalization in the 1950s, since 1998 on the UNESCO World Heritage List, between 2012 and 2014 renovation as part of the National Centre of Garden Culture Project with the aim of drawing near the authentic stage of the complex at the time of its establishment, ‚newly established' Dutch and Orange gardens, renovation of Ptačnice (aviary) and its pool, reconstruction of Rabbit hill building and two orangeries from the middle of the 19th century, gardening premises completed with modern nursery greenhouse

Kroměříž, Květná zahrada, plocha bývalé Holandské a Pomerančové zahrady před obnovou, foto 2011; po obnově, foto 2015
Kroměříž, Flower Garden, area of former Dutch and Orange garden before renovations, photo 2011; after renovations, photo 2015

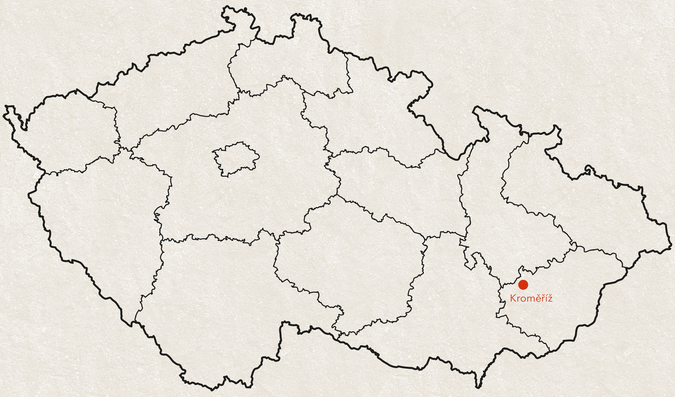

Památky zahradního umění
Garden Heritage Sites

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

Hospital Kuks, letecký pohled na areál po celkové obnově, foto 2017
Kuks Hospital, aerial view of the complex after complete renovations, photo 2017

Hospital Kuks, zakládání záhonů v obnovené struktuře zahrady, foto 2014
Kuks Hospital, plant beds establishing in renovated garden structure, photo 2014

Kuks, hospitální zahrada, obnova původní struktury a užitkového charakteru zahrady dle historických plánů, léčivé rostliny pěstovány v duchu tradičních barokních postupů s využitím moderních technologií, zahrada plní edukativní funkci při zachování mimořádného genia loci, dokončeno v roce 2015, následně zisk ocenění Europa Nostra

Kuks, hospital garden, renovation of original structure of utilitarian character based on historical plans, medicinal healing plants grown in a way of traditional Baroque methods while using modern technologies, garden fulfils educational function while keeping its genius loci, completed in 2015, subsequently awarded Europa Nostra prize

Hospital Kuks, historizující podoba zahrady před obnovou, foto 2011;
barokní zahrada s obnovenými bylinkovými záhony, foto 2017
Kuks Hospital, historic appearance of the garden before renovations, photo 2011;
Baroque garden with renovated herbal beds, photo 2017

Broumov, klášterní zahrada, obnova části benediktinského kláštera a jeho dlouhodobě zanedbávané zahrady dokončena roku 2015, rekonstrukce historického kuželníku – jeho dřevěná část formou kompletní kopie, veřejnosti zpřístupněny též přednáškové prostory v místě bývalé hospodářské budovy, zahrada tvoří klidné zázemí pro křesťansky orientované edukační aktivity

Broumov, monastery garden, renovation of a part of a Benedictine monastery and its long-term neglected gardens finished in 2015, reconstruction of historic skittle alley – a complete copy of the wooden part, lecture premises in the place of former farm building made accessible to public, the garden forms peaceful setting for Christian oriented educational activities

Broumov, letecký pohled na klášterní zahradu na počátku rekonstrukce, foto 2014;
po obnově, foto 2015
Broumov, aerial view of the monastery garden at the beginning of the reconstruction, photo 2014; after renovation, photo 2015

Raduň, oranžerie, západní boční fasáda, stav 1975; po celkové rekonstrukci
a zpřístupnění veřejnosti, foto 2010
Raduň, orangerie, western side facade, condition in 1975; after complete reconstruction
and opening to public, photo 2010

Raduň, oranžerie v areálu zámku, stavba z 20. – 30. let 19. století, v 60. letech 20. století na pokraji zániku, roku 1978 převzal areál Okresní národní výbor v Opavě, zahájena rekonstrukce oranžerie, do roku 1989 nedokončena, další práce zastavil restituční spor, obnova pokračovala od roku 2001, kdy areál předán do správy Národního památkového ústavu, od roku 2004 zpřístupněna veřejnosti

Raduň, castle area orangery, building from the 1820s or 1830s, at the brink of dissapearance in the 1960s, under the ownership of the District People's Committee of Opava since 1978, reconstruction of the orangery initiated among other works, not finished until 1989, other works halted due to restitution issues, renovations continued after 2001, when the complex was placed under the management of the National Heritage Institute, made accessible to public since 2004

Červený Dvůr, bazén v ose parku při rekonstrukci, foto 1998; po obnově, foto 2016
Červený Dvůr, park pool on the park's axis during reconstructions, photo 1998;
after renovations, photo 2016

Červený Dvůr, zámecký park, krajinářský park evropského významu s převzatými barokními prvky a bohatým vodohospodářským systémem, před rokem 1989 zvolna pustnoucí, od roku 1998 postupná regenerace porostů, terapeutické využití psychiatrickou léčebnou, v roce 2005 na základě výzkumu Národního památkového ústavu zřízena naučná stezka, od roku 2011 spolupráce s britským sdružením The Friends of Czech Heritage na záchraně drobné architektury a obnově parterových záhonů

Červený Dvůr, castle garden, landscape park of European significance with adopted Baroque elements and complex water management system, before 1989 becoming slowly dilapidated, since 1998 gradual regeneration of vegetation, serving purposes of psychiatric clinic, in 2005 educational trail established based on research by the National Heritage Institute, cooperation with British association The Friends of Czech Heritage on rescuing small architecture and renovation of parterres

Červený Dvůr, parkové průčeli zámecké budovy a letecký průhled hlavní osou parku, foto 2016
Červený Dvůr, park face of the castle building and aerial view of the main park axis, photo 2016

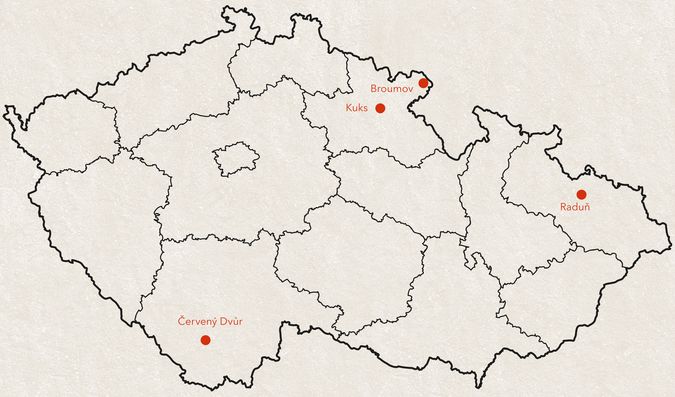

Památky zahradního umění
Garden Heritage Sites

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

Praha, Havlíčkovy sady, opěrná zeď před obnovou, foto 2012; po obnově, foto 2013
Prague, Havlíček Gardens, supporting wall before renovation, photo 2012; after renovation, photo 2013

Praha 2 – Vinohrady, Havlíčkovy sady, grotta s kašnou a sochou Neptuna, rozsáhlá obnova areálu parku v letech 2002–2014, zahrnula mimo jiné Gröbeho vilu (2002–2008), viniční altán (2002–2004), pavilon s kuželnou (2007–2009) a grottu s kašnou a sochou Neptuna (2009–2011), která byla vytvořena jako kopie barokního originálu sochařem Bohuslavem Schnirchem v letech 1875–1877, vedení Prahy 2 ji za účelem prezentace vykoupilo ze soukromých rukou, udělena cena Patrimonium pro futuro za rok 2014 v kategorii obnova a restaurování

Prague 2 – Vinohrady, Havlíček Gardens, grotto with a fountain and the statue of Neptune, extensive renovation of the park area between 2002 and 2014, renovations included Villa Gröbe (2002–2008), vineyard gazebo (2002–2004), pavilion with skittle alley (2007–2009) and a grotto with a fountain and a statue of Neptune (2009–2011), which was created by the sculptor Bohuslav Schnirch between 1875 and 1877 as a copy of the original Baroque one, it was acquired from private ownership by the governing body of Prague 2 district for presentation purposes, awarded Patrimonium Pro Futuro prize in 2014 in the category of renovation and restoration

Praha, Havlíčkovy sady, grotta před obnovou, foto 2007; v průběhu zemních a restaurátorských prací, foto 2010; po obnově, foto 2015
Prague, Havlíček Gardens, grottoes before renovation, photo 2007; during ground and restoration works, photo 2010; after renovation, photo 2015

Lipník nad Bečvou, zámecká střešní zahrada před obnovou, foto 2010; po rehabilitaci původního konceptu, foto 2013
Lipník nad Bečvou, castle roof garden before renovation, photo 2010; after rehabilitation of original concept, photo 2013

Lipník nad Bečvou, střešní zahrada v zámeckém areálu, technicky originální úprava terasy na střeše západního hospodářského křídla, v roce 1863 první střešní zahrada severně od Alp, přestavba v letech 1910–1911, ve 2. polovině 20. století využívána k „zahrádkaření", v roce 2006 z iniciativy města, jež je současným vlastníkem, komplexní obnova na základě historické dokumentace a ikonografie

Lipník nad Bečvou, roof garden in the castle area, technically original terrace adaptation on the roof of western farm wing, in 1863 the first roof garden north of the Alps, conversion between 1910 to 1911, in the second half of the 20th century used for ‚gardening', since 2006 from the town's (current owner) initiative complete renovation based on historical documentation and iconography

Děčín, statické zajištění zděných teras jižní zámecké zahrady, foto 2007; terasy po celkové rehabilitaci, foto 2012
Děčín, static securing of sleeper wall terraces of the south castle garden, photo 2007; terraces after complete rehabilitation, photo 2012

Děčín, jižní zámecké zahrady, terasová barokní dispozice byla v 19. století doplněna o skleníky pro tropické ovoce, kamélie a orchideje, od 40. let 20. století degradace pro potřeby německé, československé a po roce 1968 Rudé armády plochy využity jako nástupiště vojska, garáže a vepřín, v 90. letech další chátrání, v roce 2007 statické zajištění zděných teras, celková rehabilitace zahrad dokončena roku 2012

Děčín, south castle gardens, terraced Baroque disposition was in the 19th century completed with greenhouses for tropical fruits, camellias and orchids, degradation since the 1940s and used for the needs of German, Czechoslovakian and after 1968 Russian military, open spaces used as army parade grounds, other buildings as garages and pigpens, further deterioration in the 1990s, in 2007 structural security of sleeper terraces, complete rehabilitation of the gardens finished in 2012

Vlašim, zámecký park, čínský pavilon před restaurováním, foto 2005; po celkové obnově, foto 2014
Vlašim, castle park, Chinese pavilion before restoration, photo 2005; after complete renovation, photo 2014

Vlašim, zámecký park, park o 75 hektarech založený v roce 1755 v členitém přírodním terénu údolí řeky Blanice, do osmdesátých let 19. století upravován v přírodně krajinářském stylu, ve 2. polovině 20. století absence údržby, zánik cestní sítě a původních průhledů, záchranné práce od roku 1995, odstraňování náletových dřevin, obnova původních luk, ošetření cenných stromů a koncepční výsadba, další etapy obnovy v letech 2006–2008, 2010–2011 a 2014, rekonstrukce čínského a tří vyhlídkových pavilonů, dvou lávek, obnova cest a doplnění infrastruktury včetně naučné stezky
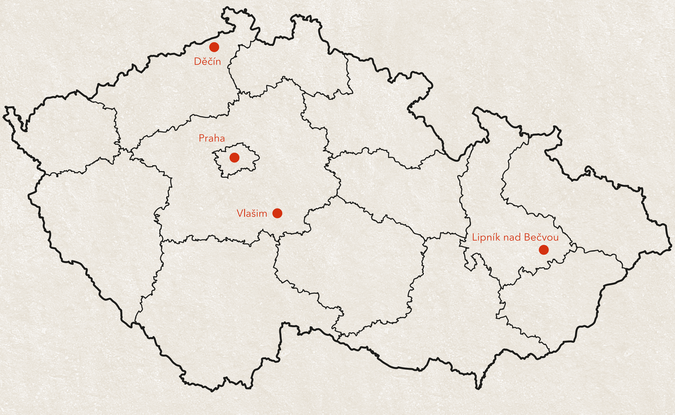
Vlašim, castle park, 75 hectare park established in 1755 in rugged natural terrain of the Blanice river valley, maintained in natural landscaping style until 1880s, lack of maintenance in the second half of the 20th century, original paths and vistas disappeared, rescue works since 1995, removal of overgrowth vegetation, renovation of original meadows, treatment of valuable trees and conceptual planting of new ones, next stages of renovations between 2006 and 2008, 2010 and 2011 and 2014, reconstruction of the Chinese and also three viewing pavilions, two foot-bridges, renovation of paths and completion of infrastructure including educational trail